

Laki takaa vapauden

Pätevät tutkimukset, empiiriset havainnot ja tilastot ovat ristiriidassa poliittisesti värittyneiden COVID-suositusten ja pakkotoimien kanssa. Koskemattomuuden loukkaaminen oman kehon ja valintojen osalta ilman vahvaa tieteellistä, eettistä tai lainopillista pohjaa, sekä tottelemattomuudesta rankaiseminen tai sääntöjen noudattamisesta palkitseminen rikkovat yhdenvertaisuuden peruseriaatteita.

Tutustu lakiin ja oikeuksiin. Annetut ohjeistukset pohjautuvat usein vapaaehtoisuuteen. Käytäntö voi olla jopa lainvastaista. Edes lievää syrjintää ei tarvitse sietää. Jos sinua kohdeltu epätasa-arvoisesti, tai ihmisarvoasi, henkistä- tai fyysistä koskemattomuuttasi on loukattu, ota yhteyttä viranomaiseen, jolla on velvollisuus käsitellä asia, antaa maksutonta neuvoa ja juristin palveluita. Yhdenkään päättäjän tai yhteiskunnallisen vaikuttajan ei tule tuudittautua siihen uskoon, etteikö tarpeeksi ärsytetty kansanryhmä hyvin rahoitettuna tai poliittisen nosteen turvin voisi ajaa onnistuneesti ihmisoikeuksiin liittyvää vahvaa ennakkotapausta ylimpiin oikeusasteisiin tai Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen eteen. Näytetään maailmalle mieluummin järkevä Suomi, joka selviytyy tieteeseen nojaten kulkutaudista ja palaa entiseen normaaliin oikeuksia polkematta.

Tiedä oikeutesi

”Jokaisella on oikeus elämään sekä henkilökohtaiseen vapauteen, koskemattomuuteen ja turvallisuuteen. Ketään ei saa kohdella ihmisarvoa loukkaavasti.” – Suomen perustuslain 7 §.

”Ihmisarvo. 3 artikla- Oikeus henkilökohtaiseen koskemattomuuteen:
1. Jokaisella on oikeus ruumiilliseen ja henkiseen koskemattomuuteen.” – Euroopan unionin perusoikeuskirja.

”Miksi et käytä maskia?”, ”Täällä täytyy käyttää maskia?”, ”En voi päästää sinua sisään, koska sinulla ei ole maskia?”, ”En palvele sinua, koska et käytä maskia?”

Henkinen ja fyysinen koskemattomuus on turvattu perustuslaissa. Tämän lisäksi jokaista koskee potilasalaisuus. **Laki ei velvoita kommentoimaan tai perustelemaan syytä maskittomuuteen.** Jos henkilö joutuu myöntämään, että hän ei käytä maskia terveydentilan nojalla, hän joutuu näin kertomaan potilassalaisuuden alaista tietoa julkisesti tai henkilölle, jolla ei ole oikeutta tietoihin. **Maskikampanjointi ja maskittomien maalittaminen heikommaksi tai vastuuntunnottomaksi on eettisesti kestäväntöntä ja loukkaa ihmisarvoa, asettaen yksilön eriarvoiseen asemaan.**

Pois lukien työtehtävät ja tilanteet, joissa maski oli välttämätön ja todistetusti hyödyllinen suoja jo ennen kulkutautiaikaa – muutoin **älä tee yhtään kompromissia**. Älä osta tai ota vastaan ensimmäistäkään suojainta. Älä laita maskia edes väliaikaisesti yllesi saadaksesi palvelua. **Älä reagoi tai perustele maskittomuutta**, ellei tämä ole täysin välttämätöntä. **Sinulla ei ole mitään velvollisuutta selittää valintojasi**. Suhtaudu arjessa maskia käyttäviin kuin oirehtiviin.

Sinun ei tarvitse käyttää maskia missään yhteydessä. Laki takaa tämän.

1. **"Terveyssyy", "Valintani pohjautuu lääketieteelliseen suositukseen."**
2. Perustuslain yhdenvertaisuutta koskevan 6. pykälän ja Yhdenvertaisuuslain syrjintää koskevan 8. pykälän nojalla, **palveluntarjoajalla on velvollisuus tarjota samoja palveluita myös maskittomalle henkilölle**. Ketään ei saa syrjiä vakaumuksen, mielipiteen, terveydentilan, vammaisuuden tai muuhun henkilöön liittyvän syyhyn vedoten, hyvitysseuraamuksen uhalla.
3. **Suomessa on potilassalaisuus**. Kenelläkään ei ole velvollisuutta selvittää potilassalaisuuden alaisia tietoja ulkopuolisille. Perustuslain 10. pykälässä taataan lisäksi yksityiselämän suoja.
4. **Ketään ei saa kohdella ihmisarvoa loukkaavasti**. Perustuslain 7. pykälä takaa oikeuden elämään sekä henkilökohtaiseen vapauteen, koskemattomuuteen ja turvallisuuteen.
5. **"Suomessa ei ole "maskipakkoa". Kyseessä on suositus, joka ei velvoita minkään lain nojalla mihinkään."**

Suomessa EI OLE missään yhteydessä "maskipakkoa". Kyseessä on suositus, joka on käytännössä valtion viestintäkampanja. Esimerkiksi joukkoliikenteen "maskipakko" on vain slogan, eikä liikennöitsijä voi kieltäytyä palvelemasta maskitonta asiakasta.

"Maskipakko" on median ja poliitikoiden retoriikkaa, jota EI YKSIKÄÄN LAKI VELVOITA NOUDATTAMAAN. Jos tällainen lakipykälä edes lisättäisiin tartuntatautilakiin, se olisi lähtökohtaisesti perustuslain vastainen ja voitaisiin kyseenalaistaa lainopillisesti. Jos laki, sääntö tai suositus sotii moraaleja, järkeä, tai tiedettä vastaan, **kansalaistottelemattomuus aiheuttamatta muille välitöntä vaaraa tai pysyvää harmia on historiallisesti ja eettisesti täysin hyväksyttävä ja jopa toivottava protestin muoto.**

Yhteisö päättää yksilötasolla valinnoillaan, miten toimimme, kunnes säännöt ja lait muokataan todellisuutta vastaavaksi.

6. **Jos palveluntarjoaja kieltäytyy palvelemasta maskitonta, älä tee kohtelusta suurta numeroa, älä raivoa, älä ärsytä, äläkä ota asiaa henkilökohtaisesti.** Palveluammattilaiset on usein ilman eri korvausta pakotettu toimimaan maskisuosituksen toimeenpanijoina ja noudattavat ohjeita turvatakseen työsuhteensa jatkuvuuden. Tosiasiassa myös heillä on sama oikeus kieltäytyä maskin käytöstä. Tahdikas lähestymistapa on esimerkiksi seuraava: **"Mikä on nimesi? Kuka on lähin esimiehesi? Kiitos tiedosta. Tulen tekemään kohtelusta kantelun viranomaisille, jotka tulevat pyytämään teiltä lausunnon, jonka jälkeen päätetään, tuleeko tapahtuneesta hyvitysseuraamuksia tai muita sanktioita."**

7. **Maskipakote työpaikoilla ei pohjautu lakiin.** Ellei työtehtävä nimenomaisesti ole vaatinut maskin käyttöä riippumatta epidemiasta ja tälle on selkeä peruste, työnantaja ei saa kohdella suojaimen käytöstä kieltäytyvää eriarvoisesti. Työnantajana voidaan haastaa oikeuteen syrjinnästä, jos hän esimerkiksi kieltäytyy antamasta työtehtäviä maskittomuuteen vedoten.
8. **Alaikäistä ei voi pakottaa käyttämään maskia** edes oppilaitoksen ohjeistusten nojalla, joilla ei ole lainvoimaa. **Jos lapsi painostetaan tai pakotetaan käyttämään maskia tai eristetään toisista oppilaista vastoin hänen tahtoaan, tämä loukkaa ihmisarvoa.** Jos lasta palkitaan maskin käytöstä tai rangaistaan maskittomuudesta, tämän **voi rinnastaa kiusaamiseen, joka asettaa oppilaat eriarvoiseen asemaan oppimisyhteisössä.**
9. **Tietojen kerääminen oppilaan maskin käytöstä saattaa johtaa vakaviin lainopillisiin ongelmiin.** Koululaitos, joka kerää käyttäytymiseen tai terveyteen liittyviä tietoja ilman asianmukaisen antamaa lupaa tai käyttää niitä epäeettisesti, voi rikkoa perustuslakia, tietosuojakäytäntöjä, henkilörekisterilakia ja EU:n yleistä tietosuojasetusta (GDPR), riippuen siitä miten oppilaan tietoja on käsitelty tai jaettu eteenpäin.

”Henkilötietoja saa käsitellä vain silloin, kun käsittelylle on laillinen peruste. Näitä perusteita ovat esimerkiksi rekisteröidyn suostumus, rekisterinpitäjän lakisääteinen velvoite ja sopimus, jossa henkilö on osapuolena. **Eriyisten henkilötietoryhmien käsittely on pääsääntöisesti kiellettyä.** Tällaisia ryhmiä ovat esimerkiksi terveyttä, seksuaalista suuntautumista tai etnistä alkuperää koskevat tiedot. **Henkilötietojen suojan rikkominen voi johtaa rikosoikeudelliseen vastuuseen.**” - Minilex

10. **Ketään ei voi pakottaa terveystarkastukseen vastoin hänen tahtoaan.** Henkilöllä on oikeus kieltäytyä myös hoidosta, vaikka tämä vaarantaisi hänen terveytensä. Terveystarkastus vastoin henkilön tahtoa tai painostettuna voi täyttää pahoinpitelyn tunnusmerkit. **Ihmisellä on oikeus kieltäytyä omaa kehoa koskevista toimenpiteistä.** Oikeus koskemattomuuteen on taattu perustuslaissa, Euroopan unionin perusoikeuskirjassa, sekä YK:n ihmisoikeuksien yleismaailmallisessa julistuksessa.

Lasten ja oppilaiden oikeudet

Jos maskin käyttämättömyydestä rangaistaan tai tämän perusteella oppilas eristetään muista ja käyttö kirjataan ylös ja tästä informoidaan vanhempia ilman asianomaisen suostumusta, saatetaan rikkoa perustuslaissa taattua oikeutta yksityisyyteen, henkilörekisterilakia, sekä Suomen, että EU:n tietosuojasetuksia, josta oppilaitos voi joutua hyvitysvastuuseen sekä tietoja käsitelleet joko oikeusvastuuseen tai vähintään todistamisvelvolliseksi.

- **Jos joku oppilas ei voi maskia käyttä, pyydämme huoltajaa ilmoittamaan siitä Wilmalla ensi tilassa luokanvalvojalle.**
- Toivomme, että kaikilla oppilailla olisi oma maski aamulla kouluun tullessa (huomaattehan, että joukkoliikenteessä on voimassa maskipakko).
- Jaamme maskeja jälleen päivittäin päivän ensimmäisellä oppitunnilla.
- Olemme ottaneet Wilmassa käyttöön kaksi uutta merkintää (Maski käytössä - **sininen** ja Maski ei käytössä - **punainen**). Tiedotamme näillä merkinnöillä myös huoltajia maskin käytöstä.

Kuvakaappaus Wilma-järjestelmästä. Kuva jaettu asianomaisen luvalla.

Riippumatta virallisesta tai henkilökohtaisesta näkemyksestä kasvosuojainten tarpeellisuudesta, **oppilaitosten ja maskisuosituksesta vastaavien työryhmien tulisi konsultoida välittömästi henkilörekisterilakiin, Suomen tietosuojalakiin, sekä EU:n tietosuoja-asetukseen (GDPR) erikoistunutta lainoppinutta.** Jos alaikäiset pakotetaan tai painostetaan esimerkiksi eristämällä tai häpeän kautta maskin käyttöön, tämä voi rikkoa lisäksi perustuslaissa, Euroopan unionin perusoikeuskirjassa, sekä YK:n ihmisoikeuksien yleismaailmallisessa julistuksessa taattua oikeutta vapauteen, ihmisarvoiseen kohteluun, sekä henkiseen ja fyysiseen koskemattomuuteen.

Mitä tehdä, jos kohtaan syrjintää?

Jos palveluntarjoaja, yritys, työnantaja, koulu, organisaatio, yleishyödyllisiä palveluita tarjoava taho, kuten joukkoliikenne, kirjastot, kulttuuripalvelut, terveysasemat, virastot ym. kieltäytyvät palvelemasta, estävät pääsyn tiloihin ilman maskia tai kohtelevat epäasiallisesti tämän takia, tai mihinkään kehoosi liittyvien yksityisten valintojen osalta, sinulla on useita virallisia kanavia puuttua kohteluun.

1. Ota yhteyttä alueesi aluehallintavirastoon (AVI) ja siellä asianmukaiseen toimielimeen ja ylitarkastajaan.
2. Jos kyse on oppilaitoksesta ja sen toiminnasta, ota yhteyttä alueesi aluehallintaviraston opetustoimen ylitarkastajaan sekä opetustoimen juristiin.
3. Ota yhteyttä yhdenvertaisuusvaltuutettuun, yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakuntaan tai työsuojeluviranomaiseen.

4. Voit tehdä myös hallintokantelun.

"Hallintokantelun voi tehdä toiminnasta, jonka kantelija katsoo epäasianmukaiseksi, virheelliseksi tai lainvastaiseksi. Hallintokantelun voi tehdä myös laiminlyönnistä toimia tietyn asian suhteen. Kannella voi joko ylemmälle valvovalle hallintoviranomaiselle tai yleiselle lainvalvontaviranomaiselle, joita ovat oikeuskansleri ja eduskunnan oikeusasiamies. **Kantelu voi koskea sekä hallintopäätöksiä että tosiasiallista toimintaa, kuten asiakkaan kohtelua.** Hallintokantelun voi tehdä kuka tahansa, eikä se ole sidottu tiettyyn muotoon tai määräaikoihin. Kannella voi siis milloin vain." – Minilex

Samat vaikutusväylät ovat käytössä myös muihin terveyttä, tai valinnanvapautta koskeviin toimenpiteisiin tai yksityisyyden suojaan. **Esimerkiksi, se mitä aineita olet kehoosi laittanut ei kuulu kenellekään, eikä tämän perusteella voi ketään asettaa eriarvoiseen asemaan.** Tätä voi verrata syrjintään, joka pohjautuu henkilökohtaisen ominaisuuden pohjalta tehtyyn ihmisten epätasa-arvoiseen tai ihmisarvoa alentavaan luokitteluun.

Suomen perustuslaki

6 §

Yhdenvertaisuus

Ihmiset ovat yhdenvertaisia lain edessä.

Ketään ei saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eri asemaan sukupuolen, iän, alkuperän, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, terveydentilan, vammaisuuden tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella.

Lapsia on kohdeltava tasa-arvoisesti yksilöinä, ja heidän tulee saada vaikuttaa itseään koskeviin asioihin kehitystään vastaavasti.

7 §

Oikeus elämään sekä henkilökohtaiseen vapauteen ja koskemattomuuteen

Jokaisella on oikeus elämään sekä henkilökohtaiseen vapauteen, koskemattomuuteen ja turvallisuuteen. Ketään ei saa kohdella ihmisarvoa loukkaavasti. Henkilökohtaiseen koskemattomuuteen ei saa puuttua eikä vapautta riistää mielivaltaisesti eikä ilman laissa säädettyä perustetta. [---]

9 §

Liikkumisvapaus

Suomen kansalaisella ja maassa laillisesti oleskelevalla ulkomaalaisella on **vapaus liikkua maassa** ja valita asuinpaikkansa. [---]

10 §

Yksityiselämän suoja

Jokaisen yksityiselämä, kunnia ja kotirauha on turvattu. Henkilötietojen suojasta säädetään tarkemmin lailla. [---]

13 §

Kokoontumis- ja yhdistymisvapaus

Jokaisella on oikeus lupaa hankkimatta järjestää kokouksia ja mielenosoituksia sekä osallistua niihin. [---] Tarkempia säännöksiä kokoontumisvapauden ja yhdistymisvapauden käyttämisestä annetaan lailla. [---]

Henkilökohtaisen koskemattomuuden tulkinta

Suomen perustuslain 7. pykälän lainopillinen tulkinta.

”Oikeus henkilökohtaiseen koskemattomuuteen antaa suojaa esimerkiksi **henkilöön käypiä tarkastuksia ja pakolla toteutettavia lääketieteellisiä ja vastaavia toimenpiteitä vastaan.** Ruumiillisen koskemattomuuden lisäksi suojan piiriin kuuluu myös merkittävä puuttuminen yksilön henkiseen koskemattomuuteen. **Henkilökohtaiseen koskemattomuuteen puuttuvina toimenpiteinä** on perustuslakivaliokunnan käytännössä tältä pohjalta pidetty **henkilönkatsastuksia esimerkiksi DNA- näytteiden ottamiseksi.**

Vapaudenmenetyksellä ja vapauden riistämällä tarkoitetaan perustuslain 7 §:n 3 momentissa järjestelyä, jolla **jotakuta kielletään tai estetään poistumasta hänelle määrätystä hyvin rajatusta olinpaikasta.** Ihmisen sulkeminen lukittuun tilaan tämän omasta tahdosta riippumatta on momentissa tarkoitettu vapaudenriisto. Myös tätä **lievempää toimenpidettä voidaan pitää vapaudenriistona, jos vapauden rajoitus kestoja, asteensa ja aikaansaamansa sosiaalisten suhteiden estymisen vuoksi rinnastuu lukittuun tilaan sijoittamiseen.”**

– Lainkirjoittajan opas, Finlex.

Yhdenvertaisuuslaki

6 §

Koulutuksen järjestäjän velvollisuus edistää yhdenvertaisuutta

Koulutuksen järjestäjän ja tämän ylläpitämän oppilaitoksen on arvioitava yhdenvertaisuuden toteutumista toiminnassaan ja **ryhdyttävä tarvittaviin toimenpiteisiin yhdenvertaisuuden toteutumisen edistämiseksi.** [---] **Koulutuksen järjestäjän ja tämän ylläpitämän oppilaitoksen on varattava oppilaille ja heidän huoltajilleen sekä opiskelijoille tai heidän edustajilleen mahdollisuus tulla kuulluiksi edistämistoimenpiteistä.**

8 §

Syrjinnän kielto

Ketään ei saa syrjiä iän, alkuperän, kansalaisuuden, kielen, uskonnon, **vakaumuksen**, **mielipiteen**, poliittisen toiminnan, ammattiyhdistystoiminnan, perhesuhteiden, **terveydentilan, vammaisuuden**, seksuaalisen suuntautumisen **tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella**. Syrjintä on kielletty riippumatta siitä, perustuuko se henkilöä itseään vai jotakuta toista koskevaan tosiseikkaan tai oletukseen. **Välittömän ja välillisen syrjinnän lisäksi tässä laissa tarkoitettua syrjintää on häirintä, kohtuullisten mukautusten epääminen sekä ohje tai käsky syrjiä.**

16 §

Vastatoimien kieltö

Henkilöä ei saa kohdella epäsuotuisasti eikä hänelle kielteisiä seurauksia aiheuttavalla tavalla **sen vuoksi, että hän on vedonnut tässä laissa säädettyihin oikeuksiin tai velvollisuuksiin, osallistunut syrjintää koskevan asian selvittämiseen taikka ryhtynyt muihin toimenpiteisiin yhdenvertaisuuden turvaamiseksi.**

5 luku - Oikeusturva ja seuraamukset

23 §

Hyvitys

Syrjinnän tai vastatoimien kohteeksi joutuneella on oikeus saada hyvitys siltä viranomaiselta, työnantajalta tai koulutuksen järjestäjältä taikka tavaroiden tai palveluiden tarjoajalta, joka on tämän lain vastaisesti syrjinyt häntä tai kohdistanut häneen vastatoimia. Hyvityksen saaminen ei estä saamasta korvausta vahingonkorvauslain (412/1974) tai muun lain mukaan.

4 luku – Valvonta

18 §

Valvontaviranomaiset

Tämän lain noudattamista valvovat yhdenvertaisuusvaltuutettu, yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta sekä työsuojeluviranomaiset.

Eduskuntaan ja eduskunnan toimielimiin tämän lain säännöksiä valvonnasta sovelletaan vain, kun kysymys on eduskunnan tai sen toimielimen toiminnasta viranomaisena tai työnantajana.

Tämän lain säännöksiä valvonnasta ei sovelleta tasavallan presidentin, valtioneuvoston yleisistunnon, tuomioistuinten ja muiden lainkäyttöelinten eikä valtioneuvoston oikeuskanslerin ja eduskunnan oikeusasiamiehen toimintaan.

Yhdenvertaisuuslain tulkinta

Yhdenvertaisuuslain nojalla, jos jossakin liike- tai toimitilassa, tai palvelun yhteydessä edellytetään asiakkaalta terveydentilaan vaikuttavan välineen tai pukimen käyttöä, kuten hengityssuojain tai maski, tilan haltijan tai palveluntarjoajan tulisi järjestää mahdollisuus asiointiin ilman kyseistä varustetta. Jos palvelu evätään maskittomuuden vuoksi, tällöin palveluntarjoaja syöllistyy Yhdenvertaisuuslain 3 luvun 8 pykälän mukaiseen syrjintään ja voi joutua hyvitysvastuuseen.

Vaikka palveluntarjoajalla on oikeus valita asiakkaansa hyviä tapoja noudattaen, tätä **valikointia ei voi tehdä terveydentilan, vammaisuuden tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella.** Koska Suomessa on potilassalaisuus, **ulkopuolisilla tai sivullisilla ei lähtökohtaisesti ole oikeutta saada kenenkään terveydentilaa koskevia tietoja, eikä yksilöllä ole velvollisuutta selittää tai todistaa syytä esimerkiksi maskittomuuteensa.** Sinulla on laillisesti oikeus esimerkiksi matkustaa lentokoneessa ilman kasvosuojainta – lentoyhtiöllä on velvollisuus tarjota palveluita maskittomalle henkilölle ja jos yhtiö tästä kieltäytyy, tästä voi kannella ja josta voi mahdollisesti tulla seuraamuksia. Tieteellinen näyttö maskien hyödyttömyydestä ja jopa haitallisuudesta terveydelle on vahvaa ja laki selvää vapauden ja koskemattomuuden osalta.

Sinun ei tarvitse käyttää maskia eikä sinulla ole velvollisuutta perustella maskittomuutta.

1. Yhdenvertaisuuslaki takaa tasa-arvoisen kohtelun hyvitysseuraamuksen uhalla.
2. Ketään ei saa syrjiä vamman tai terveydentilan vuoksi.
3. Syy maskittomuuteen voi olla myös psyykinen terveydentila.
4. Terveystiedot ovat salaisia ja vain asianmukaisilla tahoilla on pääsy tietoihin.
5. Yksityselämän suoja taataan perustuslaissa.

Euroopan unionin perusoikeuskirja

3 artikla

Oikeus henkilökohtaiseen koskemattomuuteen⁴

1. Jokaisella on oikeus **ruumiilliseen ja henkiseen koskemattomuuteen**
2. **Lääketieteen ja biologian alalla** on noudatettava erityisesti seuraavia vaatimuksia ja kieltoja: a) **asianomaisen henkilön vapaaehtoinen ja asiaan vaikuttavista seikoista tietoisena annettu suostumus**, joka on hankittu laissa säädettyjä menettelytapoja noudattaen; b) **ihmisten geneettiseen jalostamiseen tähtäävien käytäntöjen kielto**, erityisesti sellaisten, **joiden tavoitteena on ihmisten valikointi**; [...]

4 artikla

Kidutuksen sekä epäinhimillisen tai halventavan rangaistuksen ja kohtelun kielto

Ketään ei saa kiduttaa eikä kohdella tai rangaista epäinhimillisellä tai halventavalla tavalla.

45 artikla

Liikkumis- ja oleskeluvapaus

1. Jokaisella unionin kansalaisella on **oikeus vapaasti liikkua ja oleskella jäsenvaltioiden alueella.**

YK:n Ihmisoikeuksien yleismaailmallinen julistus

3. artikla

Kullakin yksilöllä on **oikeus elämään, vapauteen** ja henkilökohtaiseen

turvallisuuteen.

5. artikla

Ketään ei saa kiduttaa eikä kohdella tai rangaista julmasti, epäinhimillisesti tai alentavasti.

8. artikla

Jokaisella on oikeus tehokkaaseen hyvitykseen asianomaisessa kansallisessa tuomioistuimessa häneen kohdistuneista **teoista, jotka loukkaavat hänelle valtiosäännöllä tai lailla turvattuja perusoikeuksia.**

13. artikla

1. **Jokaisella on oikeus liikkua vapaasti** ja valita asuinpaikkansa kunkin valtion sisällä.

2. **Jokaisella on oikeus lähteä maasta,** myös omasta maastaan, ja **palata maahansa.**

20. artikla

1. **Kaikilla on oikeus rauhanomaiseen kokoontumis- ja yhdistymisvapauteen.**
2. **Ketään ei saa pakottaa liittymään mihinkään yhdistykseen.**

30. artikla

Mitään tässä julistuksessa ei saa tulkita niin, että valtio, ryhmä tai yksityinen henkilö voi sen perusteella katsoa oikeudekseen tehdä sellaista, mikä voisi hävittää tässä määriteltyjä oikeuksia ja vapauksia.

Henkilörekisterilaki

5 §

Henkilötietojen tallettaminen henkilörekisteriin

Henkilörekisteriin merkittäviksi saa kerätä ja rekisteriin tallettaa ilman rekisteröidyn suostumusta tai tietosuojalautakunnan lupaa tietoja vain sellaisista henkilöistä, joilla asiakas- tai palvelussuhteen, jäsenyyden tai muun niihin verrattavan suhteen vuoksi on **asiallinen yhteys rekisterinpitäjän toimintaan,** jollei rekisterin pitäminen johdu rekisterinpitäjälle säädetyistä taikka lain tai asetuksen nojalla määrätystä tehtävästä (yhteysvaatimus).

Henkilörekisteriin saa tallettaa vain sellaisia henkilötietoja, jotka rekisterin käyttötarkoituksen kannalta ovat tarpeellisia (tarpeellisuusvaatimus). Asetuksella voidaan säätää tarkemmin, mitä henkilötietoja tietynlaisiin henkilörekistereihin saa tallettaa.

[...]

6 §

Arkaluonteisten tietojen rekisteröintikielto

Henkilörekisteriin merkittäviksi ei saa kerätä eikä rekisteriin tallettaa arkaluonteisia tietoja. Arkaluonteisina tietoina pidetään henkilötietoja, jotka on tarkoitettu kuvaamaan:

- 1) rotua tai etnistä alkuperää;
- 2) **henkilön yhteiskunnallista, poliittista tai uskonnollista vakaumusta;**
- 3) rikollista tekoa, rangaistusta tai muuta rikoksen seuraamusta;
- 4) **henkilön terveydentilaa, sairautta tai vammaisuutta taikka häneen kohdistettuja hoitotoimenpiteitä tai niihin verrattavia toimia;**
- 5) henkilön seksuaalista käyttäytymistä; taikka
- 6) henkilön saamia sosiaalipalveluja, toimeentulotukea, sosiaaliavustuksia ja niihin liittyviä sosiaalihuollon palveluja.

43 §

Henkilörekisteririkos

Joka tämän lain tai sen nojalla annettujen säännösten tai määräysten vastaisesti

- 1) tallettaa henkilörekisteriin arkaluonteisia tietoja;
- 2) antamalla rekisteröidylle väärän tai harhaanjohtavan tiedon estää tai yrittää estää rekisteröityä käyttämästä hänelle kuuluvaa henkilörekisterin tarkastusoikeutta;
- 3) **käyttää henkilörekisteriä tai sen tietoja muuhun kuin lain mukaisesti määriteltyihin käyttötarkoituksiin;**
- 4) **luovuttaa henkilörekisteristä henkilötietoja;** taikka
- 5) yhdistää henkilörekistereitä

ja siten loukkaa rekisteröidyn yksityisyyden suojaa taikka aiheuttaa hänelle muuta vahinkoa tai olennaista haittaa, on tuomittava henkilörekisteririkoksesta sakkoon tai vankeuteen enintään yhdeksi vuodeksi

Asiakas- ja potilastietojen salassapito

”Sosiaali- ja terveydenhuollon asiakirjat ja niissä olevat tiedot ovat salassapidettäviä. Asiakirjoja ja niissä olevia tietoja ei luovuteta sivullisille, jollei asianosainen ole antanut siihen suostumusta. Tietoja saavat käsitellä vain hoidon ja palvelun toteutumiseen tai asian käsittelyyn osallistuvat. Sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietoja käsittelevillä viranhaltijoilla ja luottamushenkilöillä on vaitiolovelvollisuus.”

– Sosiaali- ja terveysministeriö

Potilaan itsemääräämisoikeus

”Potilaan itsemääräämisoikeus on sosiaali- ja terveydenhuollon johtava periaate. Periaate korostaa vapaaehtoisuutta hoitoon tai asiakkaaksi hakeutumisessa sekä erilaisiin hoito- tai muihin toimenpiteisiin suostumisessa. **Terveysteen kohdistuva toimenpide voidaan suorittaa vain, jos ihminen on antanut siihen suostumuksen vapaasta tahdostaan** ja tietoisena kaikista asiaan vaikuttavista seikoista.

Potilaalla on oikeus tehdä myös päätöksiä, jotka voivat vahingoittaa hänen omaa terveyttään tai henkeään ja hänellä on oikeus kieltäytyä hänelle suunnitellusta tai jo aloitetusta hoidosta. Potilaan hoitoon osallistuvien on kunnioitettava potilaan omia päätöksiä.”

– Valvira

Lähteet

Asiakas- ja potilastietojen salassapito. Sosiaali- ja terveysministeriö. n.d.

<https://stm.fi/asiakastietojen-potilastietojen-salassapito>.

Consolidated text: Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2016/679, annettu 27 päivänä huhtikuuta 2016, luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta (yleinen tietosuojasetus) (ETA:n kannalta merkityksellinen teksti). Brussels: European Union; 2016.

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?uri=CELEX%3A02016R0679-20160504&qid=1618328581803>.

Euroopan unionin perusoikeuskirja (2012/C 326/02). Brussels; European Union; 2012.

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?uri=CELEX%3A12012P%2FTXT>.

Henkilörekisterilaki 471/1987. Finlex. April 30, 1987.

<https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/1987/19870471>.

Henkilötietojen suoja. Minilex. n.d.

<https://www.minilex.fi/a/henkil%C3%B6tietojen-suoja>.

Lainsäädäntö ohjaa asiakas- ja potilastietojen hallintaa. Sosiaali- ja terveysministeriö. 2021.

<https://stm.fi/asiakas-potilastietojen-hallinta>.

Milloin voi tehdä hallintokantelun?. Minilex. n.d.

<https://www.minilex.fi/a/milloin-voi-tehd%C3%A4-hallintokantelun>.

Perusoikeudet lainkohdittain. Finlex. n.d.

<http://lainkirjoittaja.finlex.fi/4-perusoikeudet/4-2/>.

Potilaan itsemääräämisoikeus. Valvira. Updated August 24, 2018.

<https://www.valvira.fi/terveydenhuolto/potilaan-asema-ja-oikeudet-oikeudet/potilaan-itsemaaramisoikeus>.

Suomen perustuslaki. Oikeusministeriö. Published January 3, 2000.
<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990731>.

Tietosuojalaki 1050/2018. Finlex. Published December 5, 2018.
<https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2018/20181050>.

Universal Declaration of Human Rights. Paris:United Nations;1948.
<https://www.un.org/en/about-us/universal-declaration-of-human-rights>.

Valvonta ja kantelut. Aluehallintovirasto. 2021.
<https://avi.fi/asioi/yritys-tai-yhteiso/valvonta-ja-kantelut>.

Yhdenvertaisuuslaki 1325/2014. Finlex. Published January 1, 2015.
<https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2014/20141325>.

YK:n ihmisoikeuksien yleismaailmallinen julistus. Ihmisoikeusliitto. Published n.d.
<https://ihmisoikeusliitto.fi/ihmisoikeudet/ihmisoikeuksien-julistus/>.